

Maciej Rudnicki

Prawne aspekty uczestnictwa Polski w polityce energetycznej Unii Europejskiej

Studia Ecologiae et Bioethicae 3, 339-348

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Maciej RUDNICKI
WPPKiA KUL Lublin

Prawne aspekty uczestnictwa Polski w polityce energetycznej Unii Europejskiej

1. Zagadnienia wstępne

Zasygnalizowaną w tytule problematykę należy rozpatrywać przede wszystkim w kontekście kwestii związanych z ochroną klimatu Ziemi.

Klimat ziemski kształtowany jest w dużej mierze przez stan i zmiany atmosfery. Zasadniczą rolę odgrywają zwłaszcza niektóre gazy, naturalne składniki atmosfery, takie jak dwutlenek węgla, metan, tlenki azotu czy para wodna (tzw. gazy cieplarniane). Determinują one bowiem bilans energetyczny systemu klimatycznego, sprzyjając utrzymywaniu się względnie stałej temperatury na powierzchni Ziemi (jest to tzw. efekt cieplarniany). Zmiany koncentracji tych substancji w atmosferze decydują o zmianach akumulacji energii słonecznej, a tym samym o podwyższeniu lub obniżeniu się średniej temperatury powietrza oraz o występujących w tym zakresie fluktuacjach. Szczególne znaczenie w kształtowaniu zmian klimatycznych przypisuje się dwutlenkowi węgla (CO_2). Uważa się, że wzrost jego koncentracji w atmosferze, podobnie jak w przypadku innych gazów cieplarnianych, powodowany jest przede wszystkim działalnością człowieka. Przyczyną wzrostu emisji CO_2 do atmosfery jest przede wszystkim spalanie paliw kopalnych (w celu zaspokajania rosnących potrzeb energetycznych gospodarki światowej) oraz wycinanie lasów na znacznych obszarach Ziemi¹. Globalny wzrost temperatury może prowadzić do szeregu niekorzystnych zjawisk w środowisku naturalnym.

W 1992 r. opracowana została Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, która była pierwszym międzynarodowym traktatem regulującym kwestię przeciwdziałania niekorzystnym zmianom klimatycznym. Polska ratyfikowała konwencję w 1994 roku. Polska jako strona konwencji², wraz

¹ Według danych Inspekcji Ochrony Środowiska udział Polski w światowej emisji CO_2 szacowany jest na 1,6% (16 miejsce). W największym stopniu za globalną emisję tego gazu odpowiedzialne są następujące kraje: USA (23,7%), Chiny (12,2%), Rosja (8,4%), Japonia (5,1%) i Niemcy (4,2%).

² Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z 5 czerwca 1992 roku (Dz.U. z 1996 r. Nr 53, poz.239).

z blisko 170 innymi krajami, zobowiązała się tym samym do stabilizacji do roku 2000 emisji gazów cieplarnianych na poziomie roku bazowego (za który przyjęto w Polsce rok 1988). Podczas III Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, która odbyła się w Kioto w grudniu 1997 r., podpisany został protokół³ określający zobowiązania krajów do redukcji emisji gazów cieplarnianych w horyzoncie czasowym od roku 2008 do roku 2012⁴. Polska jest zobowiązana do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych w tym okresie o 6% w stosunku do roku 1988 (w przeliczeniu na ekwiwalent CO₂). W odpowiedzi na zalecenia konwencji przystąpiono w Polsce do opracowania strategii redukcji emisji gazów cieplarnianych i adaptacji gospodarki do zmian klimatu oraz do wdrożenia Narodowego Programu Klimatycznego. Około 97% emisji CO₂ w Polsce pochodzi ze spalania i użytkowania paliw kopalnych, tj. węgla, ropy naftowej i gazu ziemnego. **Największe możliwości ograniczenia emisji gazów cieplarnianych leżą zatem w sektorze energetycznym⁵, który wymaga przeprowadzenia szeregu kosztownych inwestycji modernizacyjnych.**

Obowiązujący w Polsce system prawny w zakresie ochrony powietrza już w połowie lat 90-tych ubiegłego stulecia podlegał zmianom dostosowującym go do prawa UE. Regulacje dotyczące ochrony powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniem zawierała już ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska⁶. Nowela tej ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r.⁷ nawiązała do zasad prawa wspólnotowego⁸. Także dalsze zmiany ustawodawstwa w powyższym zakresie, czyli przede wszystkim ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, uwzględniały wymogi harmonizacji z normami ekologicznymi UE. Do ustawy tej dokonano transpozycji postanowień dyrektywy Rady 96/62/WE z dnia 27 września 1996 r. w sprawie oceny jakości powietrza i podejmowania związanych z tym działań, a także dyrektywy Rady 1999/30/WE z dnia 22 kwietnia 1999 r. w sprawie wartości granicznych dwutlenku siarki, dwutlenku i tlenków azotu, pyłów i ołowiu w powietrzu. Konsekwencją tego było wprowadzenie do systemu polskiego unijnej zasady przezorności oraz zintegrowanego podejścia do ochrony środowiska.

³ Protokół z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, z 11 lipca 1997 roku (Dz.U. z 2002 r. Nr 144, poz.1207).

⁴ Por. A.Kassenberg, Z.Karaczun, M.Sobolewski, *Polityka ochrony klimatu w Polsce*, Ekorozwój a UE, Nr 4/2000, s.1 i n.

⁵ Na temat problematyki zmian klimatu zob. szerzej: Z.Karaczun, A.Kassenberg, M.Sobolewski, *Polityka ochrony klimatu w Europie Środkowo-Wschodniej. Raport krajowy – Polska*, Warszawa 2001.

⁶ Zob. nieobowiązującą już ustawę z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (tekst jedn. Dz. U. z 1994 r., Nr 49, poz. 196).

⁷ Zob. nieobowiązującą już ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1997 r. Nr 133, poz. 885).

⁸ Tj. do: zasady zapobiegania zanieczyszczeniom, zasady odpowiedzialności zanieczyszczającego za szkody oraz zasady zrównoważonego rozwoju; por. D.Siwa, *Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniem w świetle projektu ustawy – Prawo ochrony środowiska*, Prawo i Środowisko, Nr 1/2001, s. 95 – 96.

2. Główne zadania w zakresie ochrony powietrza

2.1. Założenia krajowej polityki energetycznej

4 stycznia 2005 roku Rada Ministrów przyjęła dokument **Polityka energetyczna Polski do 2025 roku**, który zawiera pakiet działań, mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, konkurencyjności gospodarki, jej efektywności energetycznej oraz ochrony środowiska. Dokument ten jest zgodny z zasadami określonymi w *Założeniach do Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007 – 2013*. Dokument ten zastąpił obowiązujące dotychczas *Założenia polityki energetycznej Polski do 2020 roku* przyjęte przez Radę Ministrów w 2000 r. wraz z korektą tych założeń, przyjętą przez Rząd w 2002 roku.

Zgodnie z nową polityką energetyczną za najistotniejsze **zasady polityki energetycznej** uważa się: (1) zasadę harmonijnego gospodarowania energią w warunkach społecznej gospodarki rynkowej, (2) pełną integrację polskiej energetyki z energetyką europejską i światową, (3) wypełnianie zobowiązań akcesyjnych Polski wobec UE, (4) zasadę rynku konkurencyjnego z niezbędną administracyjną regulacją w obszarach, w których mechanizmy rynkowe nie działają oraz (5) wspomaganie rozwoju odnawialnych źródeł energii. Polityka energetyczna zakłada m.in. upowszechnianie idei partnerstwa publiczno-prywatnego na szczeblu regionalnym i lokalnym wraz z konsekwentnie realizowaną zasadą regulowanego Dostępu Strony Trzeciej do sieci (*ang. TPA – Third Party Access*) jako podstawowego narzędzia demonopolizacji sektora i liberalizacji rynków energii elektrycznej i gazu.

Podstawowym kierunkiem działań w zakresie ochrony środowiska, mających na celu zmniejszenie oddziaływania sektora energetycznego na środowisko naturalne, będzie w najbliższych latach wprowadzanie nowych rozwiązań technologicznych i urządzeń pozwalających na dostosowanie się sektora do bardziej rygorystycznych wymagań ekologicznych (w tym stosowanie czystych technologii węglowych, nowoczesnych technik wydobycia węgla kamiennego i brunatnego), zmiana struktury nośników energii, stosowanie paliw przyjaznych środowisku. Celem strategicznym polityki państwa jest wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii i uzyskanie 7,5 proc. udziału energii, pochodzącej z tych źródeł, w bilansie energii pierwotnej do roku 2010. Planuje się przeprowadzenie do 2008 r. systemowej analizy mechanizmów wsparcia wykorzystania odnawialnych źródeł energii, a także podjęcie inicjatywy dotyczącej objęcia nowych krajów członkowskich UE systemem dopłat ze środków unijnych do wszystkich upraw energetycznych. Zakłada się również opracowanie koncepcji powiązania rozwoju energetyki wiatrowej z elektrowniami szczytowo-pompowymi oraz przeprowadzenie analizy dotyczącej lokalizacji terenów pod energetykę wiatrową.

Dnia 12 lipca 2005 r. Rada Ministrów przyjęła **harmonogram realizacji zadań wykonawczych** do 2008 roku określonych w *Polityce energetycznej Polski*.

Wśród zadań objętych harmonogramem są m.in.: (**2005 r.**): (1) kontynuacja restrukturyzacji przedsiębiorstw sektora górnictwa węgla kamiennego nakierowana na poprawę ich efektywności, rentowności i płynności finansowej; (2) identyfikacja możliwości wykorzystania funduszy UE i opracowanie sposobu ich efektywnej absorpcji na rozwój sieci i połączeń transgranicznych; (**2006 r.**): (1) wdrożenie dyrektywy dotyczącej bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej oraz rozwoju infrastruktury, w tym przesyłowej infrastruktury transgranicznej; (2) przeprowadzenie analizy możliwości zmniejszenia strat energii w krajowym systemie elektroenergetycznym; (**2007 r.**): (1) dokonanie przeglądu wybranych gałęzi przemysłowych pod kątem możliwości zmniejszenia ich energochłonności; (2) wypracowanie systemu zachęt w celu zwiększenia sprawności wytwarzania energii; (**2008 r.**): (1) wypracowywanie mechanizmów wsparcia rozwoju lokalnych systemów ciepłowniczych z preferencjami dla kogeneracji; (2) przeprowadzenie systemowej analizy rodzajów mechanizmów wsparcia rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu ewentualnej modyfikacji rozwiązania przyjętego w Polsce.

12 lipca 2005 r. Rada Ministrów przyjęła także dokument *Zapotrzebowanie na paliwa i energię elektryczną do 2025 roku*. Zgodnie z tym dokumentem do 2025 r. prognozowany jest wzrost krajowego zużycia energii finalnej o 48-55%, energii pierwotnej o 41-50%, a energii elektrycznej o 80-93%. Prognoza zapotrzebowania na paliwa i energię w horyzoncie do 2025 r. została opracowana na podstawie scenariusza makroekonomicznego rozwoju kraju, będącego elementem projektu Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013. Zakłada się w tym scenariuszu wysoki wzrost gospodarczy Polski do 2025 r. Przeprowadzone prognozy makroekonomiczne przy tych założeniach wskazują, iż tempo wzrostu PKB w okresie do 2025 roku średniorocznie wyniesie około 5,2%. Dla każdego sektora gospodarki i dla każdego kierunku użytkowania energii wyznaczone są odrębnie współczynniki poprawy efektywności użytkowania energii oraz przyrosty zapotrzebowania na energię użyteczną. Przy uwzględnieniu wszystkich wymienionych uwarunkowań i założeń metodycznych, makroekonomicznych, ekologicznych i innych, sporządzono prognozę krajowego zapotrzebowania na energię do 2025 r. w czterech wariantach.

(1) **Wariant Traktatowy**, uwzględnia postanowienia Traktatu Akcesyjnego związane z sektorem energii, to jest: osiągnięcie wskaźnika 7,5% zużycia energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w 2010 r., osiągnięcie wskaźnika 5,75% udziału biopaliw w ogólnej sprzedaży benzyn i olejów napędowych w 2010 r. oraz ograniczenie emisji całkowitej z dużych obiektów spalania do wielkości określonych w Traktacie.

(2) **Wariant Podstawowy Węglowy**, różni się od Traktatowego tym, że wymóg spełnienia postanowień Traktatu w zakresie emisji z dużych obiektów spalania jest zastąpiony przez realizację Krajowego Planu Redukcji Emisji (KPRE,

zob. dalej), który umożliwi przesunięcie na rok 2020 terminu realizacji wymagań emisyjnych ustalonych w Traktacie Akcesyjnym na rok 2012. W wariantcie tym nie zakładało się ograniczeń dostaw węgla kamiennego, nie przesądzono też, w jakiej części węgiel ten będzie pochodził z wydobycia krajowego, a w jakiej z importu.

(3) **Wariant Podstawowy Gazowy**, różni się od warunku Podstawowego Węglowego tylko tym, że dostawy węgla kamiennego do produkcji energii elektrycznej są utrzymane na obecnym poziomie, a paliwem do produkcji dodatkowych niezbędnych ilości energii elektrycznej będzie w tym wariantcie przede wszystkim gaz ziemny.

(4) **Wariant Efektywnościowy**, spełnia takie same kryteria ekologiczne, jak warianty podstawowe, zakładający uzyskanie dodatkowej poprawy efektywności energetycznej w obszarach wytwarzania energii elektrycznej, jej przesyłu i dystrybucji oraz zużycia dzięki aktywnej polityce państwa; prognozowany jest następujący maksymalny możliwy poziom poprawy efektywności w porównaniu z wariantami podstawowymi: (1) w zakresie wytwarzania energii elektrycznej – wzrost średniej sprawności wytwarzania o 1,3%, (2) w zakresie przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej – spadek strat sieciowych o 1,5%, (3) w zakresie zużycia energii pierwotnej – spadek energochłonności PKB o 5% i elektrochłonności o 7%.

Wariantami najdroższymi w realizacji byłyby warianty: Podstawowy Gazowy i Traktatowy; tańsze od nich są, w kolejności malejących wydatków, warianty: Podstawowy Węglowy i Efektywnościowy.

2.2. Polska jako uczestnik polityki energetycznej UE

Po przystąpieniu do Unii Europejskiej Polska stała się uczestnikiem zintegrowanej, unijnej polityki energetycznej, której podstawowym zadaniem jest zapewnienie niezawodnego zaopatrzenia konsumentów w tanią i przyjazną dla środowiska energię. Trzy główne cele unijnej polityki energetycznej, to: (1) zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, (2) zapewnienie konkurencyjności na rynku producentów i dystrybutorów energii, (3) uwzględnianie priorytetów ochrony środowiska, a zwłaszcza przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.

Budowa wewnętrznego rynku energetycznego realizowana jest pośrednio poprzez harmonizację narodowych rynków energetycznych. Priorytetem UE jest utworzenie wspólnego rynku energii, który będzie efektywny, bezpieczny i konkurencyjny. Na poziomie unijnym przyjęto dwie zasady: (1) **zasadę regulowanego dostępu** – uprawnieni odbiorcy energii elektrycznej mają dostęp do sieci na podstawie taryf zatwierdzanych przez organ nadzorujący; taryfy te nie są indywidualnie negocjowane i mają zastosowanie do wszystkich uprawnionych grup odbiorców energii elektrycznej; (2) **zasadę negocjowanego dostępu** – każdy użytkownik sieci negocjuje z operatorem sieci indywidualne warunki dostępu do sieci w zakresie taryf przesyłowych.

Unia Europejska szczególną wagę przywiązuje do respektowania zasady wolnej konkurencji na wewnętrznym rynku energii każdego z krajów członkowskich. W sposób przejrzysty mają być ustalone ceny oraz realizowane inwestycje. **W planowaniu rozwoju sektora energetycznego w UE, ochrona środowiska naturalnego stała się jednym z podstawowych celów, głównie w odniesieniu do zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.** Powstały zintegrowane zasady zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli, obowiązujące także kraje ubiegające się o członkostwo w Unii Europejskiej⁹. Bezpieczeństwo systemu energetycznego ma istotne znaczenie dla zapewnienia ciągłości dostarczania energii elektrycznej. Unia Europejska określa specjalnymi przepisami: proces przyznawania koncesji oraz standardy i regulacje techniczne w tej dziedzinie¹⁰, jednolite zasady wewnętrznego rynku energii¹¹, procedury informowania o cenach gazu i elektryczności płaconych przez odbiorców przemysłowych¹², a także kwestię usług przesyłowych o obrocie międzynarodowym¹³.

(1) Sektor gazownictwa

W odniesieniu do sektora gazownictwa polityka UE formułuje postulaty dotyczące tworzenia wewnętrznego, zliberalizowanego rynku gazu, zwracając szczególną uwagę na kwestie przejrzystości cen gazu dla odbiorców przemysłowych oraz warunki transportu gazu ziemnego sieciami gazowymi, a także dystrybucji, dostaw i składowania gazu ziemnego oraz użytkowania sieci, kryteria i procedury stosowane przy wydawaniu zezwoleń na przesyłanie, dystrybucję, dostawy i składowanie gazu ziemnego. Włączenie polskiego rynku gazu w proces liberalizacji w ramach UE powinno z czasem z jednej strony zaostrzyć konkurencję, a z drugiej docelowo poprawić sytuację konsumentów skazanych do tej pory na monopol.

(2) Sektor elektroenergetyczny

Regulacje dotyczące elektroenergetyki sprowadzają się do tworzenia wewnętrznego rynku energii elektrycznej, procedur określających przejrzystość cen energii elektrycznej oraz transportu energii sieciami elektroenergetycznymi. Obejmują też kwestie związane z tworzeniem transeuropejskich sieci energetycznych i reguł dotyczących produkcji, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej związane jest w tym zakresie z uczestnictwem we wspólnym rynku energii elektrycznej, co już zapewnia konsumentom lepsze możliwości wyboru usług za uzasadnioną ekonomicznie cenę.

⁹ Zob. materiał informacyjny na stronie Sekretariatu Europejskiego (www.ukie.gov.pl).

¹⁰ Zob. dyrektywa 83/189/EEC.

¹¹ Zob. dyrektywa 96/92/EEC.

¹² Zob. dyrektywa 90/377/EEC.

¹³ Zob. dyrektywa 90/547/EEC.

Działania UE na rzecz ochrony praw odbiorców energii przyczyniają się do określenia jasnych zasad definiujących sposoby zawierania umów na dostawę energii, uzyskiwania informacji o cenach energii oraz zapewniania prostych procedur rozpatrywania skarg odbiorców.

(3) Sektor paliw płynnych

Jeśli chodzi o paliwa płynne, to w Unii Europejskiej istnieje obowiązek tworzenia obowiązkowych minimalnych zapasów ropy naftowej i innych produktów naftowych oraz konsultacji i przesyłania informacji w sprawie cen ropy naftowej i produktów naftowych. Polska jako członek Unii Europejskiej jest zobowiązana zagwarantować bezpieczeństwo energetyczne kraju, co oznacza zapewnienie takiego stanu gospodarki, który umożliwi pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię, w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony, przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska.

Trzeba przy tym pamiętać o tym, że Polska należy do krajów europejskich o najniższym udziale ropy naftowej i jej produktów w zużyciu energii pierwotnej¹⁴. Wynika to z braku własnych złóż ropy, możliwych do eksploatacji. Nasza gospodarka jest zatem bardzo wrażliwa na wzrost cen ropy¹⁵.

(4) Sektor węgla kamiennego

Z sektorem węgla kamiennego wiąże się ściśle problematyka dostosowania górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz udzielania temu sektorowi pomocy przez państwo. Na jednolitym rynku Unii Europejskiej polskie górnictwo węglowe musi konkurować z innymi przedsiębiorstwami z tej branży. W celu utrzymania konkurencyjności tego sektora od wielu lat trwają działania restrukturyzacyjne i reformatorskie. Wprowadzane zmiany już spowodowały zwiększenie obniżenie kosztów eksploatacyjnych i zwiększenie opłacalności wydobywania.

(5) Problem efektywności energetycznej

Polityka energetyczna UE obejmuje również problematykę efektywności energetycznej urządzeń i tworzenia programów efektywności energetycznej, a także kwestie wytwarzania energii z odnawialnych źródeł i użytkowania jej w sposób racjonalny. Polska dąży do coraz to większego udziału energii odnawialnej w ogólnej produkcji energii, co jest korzystne dla środowiska natural-

¹⁴ Zob. *Ekologiczny rozwój kraju*, program stanowiący integralną część Strategii Gospodarczej Rządu *Przedsiębiorczość – Rozwój – Praca*, dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 29 stycznia 2002 r.

¹⁵ Rok 2005 był pierwszym od kilku lat okresem znacznego i stałego wzrostu cen wydobywania ropy naftowej na rynkach światowych.

nego. Poprzez zwiększenie efektywności energetycznej, której zasady zostały wprowadzone do polskiego prawodawstwa, powinno nastąpić zmniejszenie strat podczas przesyłania energii, zmniejszenie zużycia energii przez urządzenia codziennego użytku oraz zmniejszenie strat ciepła w procesie grzewczym, co przyczyni się do oszczędności finansowych i skuteczniejszej ochrony środowiska.

2.3. Podstawy prawne polityki energetycznej realizowanej w UE

2.3.1. Traktat Karty Energetycznej

17 grudnia 1994 r. w Lizbonie podpisany został *Traktat Karty Energetycznej*. Traktat podpisały kraje europejskie, kraje byłego ZSRR, Japonia, Australia i niektóre państwa śródziemnomorskie. Polska ratyfikowała Traktat w roku 2000. Zapisy Traktatu zobowiązują sygnatariuszy do sformułowania polityki efektywności energetycznej oraz stworzenia unormowań prawnych i regulacji, które obejmą m.in. efektywne funkcjonowanie mechanizmów rynkowych, mechanizmów finansowania inwestycji energetycznych oraz znoszenie barier ograniczających efektywność energetyczną. Podstawowym zadaniem Traktatu było zwiększenie bezpieczeństwa dostaw surowców energetycznych, w tym gazu ziemnego, poprawa efektywności użytkowania, przesyłu i dystrybucji energii. Istotne było położenie nacisku na poprawę ochrony środowiska naturalnego. Aby osiągnąć opisane cele każde państwo, które ratyfikowało Traktat, powinno wcześniej wprowadzić w życie **cztery podstawowe zasady**: (1) zasadę suwerenności państwowej oraz suwerennych praw do zasobów naturalnych; (2) zasadę niedyskryminacji, czyli równego traktowania przedsiębiorstw funkcjonujących na rynku bez względu na ich formę własności – państwowe, prywatne, spółdzielcze; (3) zasadę ustalania zgodnie z regułami gospodarki rynkowej; (4) zasadę maksymalnego ograniczenia negatywnego wpływu działalności w sektorze energii na stan środowiska naturalnego.

2.3.2. Europejska Karta Energetyczna

Karta jest podstawowym aktem Unii Europejskiej dotyczącym rynku energetycznego. Została podpisana 17 grudnia 1991 r. w Hadze przez 46 sygnatariuszy, w tym przez Polskę. Karta ma charakter deklaracji gospodarczo-politycznej. W Karcie przewidziano: (1) powstanie konkurencyjnego rynku paliw, energii i usług energetycznych; (2) swobodny wzajemny dostęp do rynków energii państw sygnatariuszy; (3) dostęp do zasobów energetycznych i ich eksploatacji na zasadach handlowych, bez jakiegokolwiek dyskryminacji; (4) ułatwienie dostępu do infrastruktury transportowej energii, co wiąże się z międzynarodowym tranzytem; (5) popieranie dostępu do kapitału i gwarancje prawne dla transferu zysków z prowadzonej działalności; (6) koordynację polityki energetycznej poszczególnych krajów i wzajemny dostęp do danych technicznych i ekonomicz-

nych; (7) indywidualne negocjowanie warunków dochodzenia poszczególnych krajów do zgodności z postanowieniami Karty.

2.3.3. Inne dokumenty

Należy także wspomnieć o ***Planie działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej w UE***. Plan był jednym z pierwszych dokumentów dotyczących polityki energetycznej w Unii Europejskiej, którego realizacja zapewni zwiększenie ochrony środowiska, prowadzenie zrównoważonej polityki energetycznej i wzmocnienie bezpieczeństwa energetycznego. W planie przyjęto za cel poprawę wydajności energii o dodatkowy punkt procentowy rocznie. Jak się to uda, to do 2010 r. będzie można wykorzystać dwie trzecie potencjału krajów UE w tym zakresie.

UE przyjęła także ***Zieloną Księgę Ku europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego***. Celem tego dokumentu, przyjętego w listopadzie 2000 roku, było otwarcie debaty o bezpieczeństwie energetycznym, które zostało uznane za najważniejszy element niezależności polityczno-ekonomicznej UE, w kontekście zwłaszcza wypełnienia postanowień z Protokołu z Kioto oraz poprawy europejskiego rynku energii. Unia Europejska zakłada, że realizacja dwóch rodzajów działań wpłynie na poprawę bezpieczeństwa energetycznego, mianowicie: (1) po stronie popytu poprzez wzrost efektywności energetycznej gospodarki; (2) po stronie podaży poprzez wzrost udziału energii z odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym krajów unijnych.

Europejski program zapobiegający zmianie klimatu został zainicjowany w czerwcu 2000 r., a jego celem jest określenie najbardziej ekonomicznych i środowiskowo efektywnych środków, które pozwolą zrealizować cele zawarte w Protokole z Kioto. W ramach Programu wdrażane są następujące grupy przedsięwzięć: (1) redukcja emisji CO₂ poprzez realizację nowych uregulowań prawnych UE; (2) promocja ciepła wytwarzanego z odnawialnych źródeł energii¹⁶; (3) dobrowolne umowy w przemyśle; (4) zachęty podatkowe dla użytkowników samochodów oraz doskonalenie technologii paliw i pojazdów.

¹⁶ 27 września 2001 roku Parlament i Rada UE przyjęły dyrektywę 2001/77/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 września 2001 r. w sprawie wspierania produkcji na rynku wewnętrznym energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych (Dz. Urz. WE L 283 z 27.10.2001).

Legal aspects of Poland's participation in power politics of European Union

ABSTRACT

After joining the European Union Poland became the participant of integrated power politics. It's basic task is to provide cheap and environment-friendly energy to customers. Three main purposes of power politics are: assurance of power safety, assurance of competitiveness on the market of manufacturers and distributors of energy, taking into account all the priorities of environmental protection, especially counteracting changes of climat.

The structure of internal power market is carried out by harmonisation of national power markets. European Union's priority is creating a common power market which will be effective, safe and competitive.

At the UE level two rules are accepted. The rule of controlled access – entitled receivers of electric energy have an access to net on the basis of tariffs accepted by the supervisors; these tariffs use not individually negotiated and they have aplication to all of entitled groups of electric energy receivers. The rule of negotiating the access – every user of the net negotiate with net operator the individual conditions of the access to the net in the area of delivery tariffs.